

Teodor Schnitzer

Muž z Divokého východu

Pred časom ma zastihol mail Miloša Koptáka, v ktorom sa ma pýtal, či neviem niečo o ilustrátorovi Teodorovi Schnitzerovi. V časopise Slniečko pracujem s ilustrátormi už niekoľko rokov a aj keď som literárny editor, vždy som si myslela, že v kontexte ilustračnej tvorby pre deti a mládež o nich predsa len niečo viem. Ale týmto menom som bola zaskočená. Pýtala som sa aj starších kolegov, ktorí už dávnejšie pracovali vo vydavateľstve Mladé letá, ale spätné väzby akosi neprichádzali. Potom sa Miloš ozval opäť. A vtedy som si uvedomila, že Teodor Schnitzer je vlastnou súčasťou môjho detstva. Stačilo, keď mi prezradil niekoľko knižných titulov, ktoré tento záhadný umelec ilustroval. Vynorili sa mi hlavne čierno-biele obrázky, ktoré ma vtáhovali do tajomného sveta Indiánov, nebezpečných aj šlachetných dobrodruhov, útočiacich divých zvierat a neskrotnej slobodnej prírody. Neskutočne som sa zahanbila a naplno som si uvedomila, že v čase môjho detstva bol pre mňa ilustrátor len malým menom v tiráži, ktorému som málokedy venovala pozornosť. Akoby autor textu automaticky prebral zásluhy za pridanú hodnotu ilustrovanému príbehu. Až neskôr som v knihe vedome hľadala meno človeka, ktorý mi sugestívne „upgrejdoval“ atmosféru nezabudnuteľnej knihy.

Zašla som k mame, u ktorej mám stále svoju detskú knižnicu. Vybrala som celý regál s edíciou STOPY, *Winnetoua*, *Synov Velkej medvedice*, *Posledného Mohykána*, Cooperovky. Neveriacky som sa dívala na obrázky, z ktorých sa mi vynárali príbehy, ktoré predtým mnou defilovali a ko fi lmy, pretože ma li ne uveriteľnú dy namiku – indiáni veslovali, a naozaj im išlo o život, medveď sa vynoril z praskajúceho krovia a vyrútil sa na vydesených lovcov, zálesáci a ich unavené kone sa predierali hrozivým skalným priesmykom. V obrázkoch bol autentický pohyb – lístie na stromoch sa chvelo, vietor v ňom vytváral vzdušné rieky, zlomený konár padal k zemi, kôň sa potkol a spod kopýt sa mu odkotúlal uvoľnený kameň. To neboli len knihy, to bol kus môjho zosobneného života, ktorý som vďačne preberala od svojich starších bratov, ktorí holdovali dobrodružnej literatúre. Medzi ich knihami som našla aj *Robotníkov mora*. Zápasila som s nimi na rozbúrenom mori, kde ma vlny strhávali do svojho vodného pekla a vzápätí ma vynášali do nebies. Neverila som, že obraz môže mať takú silu, že sa pohybuje v intenciách mojich duševných poryvov, lebo v takých podobných žijeme aj my – robotníci každodenného života.

Ak niekto vloží do obrázkov takúto energiu, akú ju musí mať sám v sebe?! Ako ďaleko nás presahuje naša duša, ak nie je odkázaná na priestor, ktorý jej vytvára naše telo a prostredie, v ktorom sa pohybuje?!

Drsnosť a dynamika, ale aj krehkosť detailov v ich najprecíznejšej subtilnosti hovorí o celostnosti umelcovej práce, ktorá je skutočným obrazom jeho vnútorného života.

Paradoxnú jemnosť a mäkkosť som objavila aj v ilustráciách leporiel Márie Rázusovej Martákovcej, ktoré som našla pri nedávnom sťahovaní. *Môj macík* aj *Zvieratníček* na mňa dýchol niečím, čo mi vzdialene pripomenulo Jiřího Trnku, a s prekvapením som si prečítala meno ilustrátora. Teodor Schnitzer.

Keď som sa zadívala na zväčšeninu ilustrácie z *Posledného Mohykána*, akoby som videla čínsku kaligrafiu, na ktorej horskými roklinami putujú ľudkovia s naloženými koníkmi, z hôr stúpa studený opar, stromy a rastliny vypúšťajú svoje voňavé tajomstvo, tlmia predzvesť hustnúceho strachu z neznámeho nebezpečenstva.

Som vďačná, že táto výstava vzdáva zaslúžený hold človeku, ktorý vytvoril nespočetné množstvo knižných ilustrácií, a nebyť investigatívnej práce Miloša Koptáka, Márie Rojko a Idy Želinskej (TOTO! je galéria v Bratislave) a podpory ďalších inštitúcií zostal by pravdepodobne v nepochopiteľnom zabudnutí.

— Ľubica Kepštová —

spisovateľka, poetka, redaktorka, editorka, prekladateľka, literárna kritička